

Nro. 18.

A' FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken Martzius 3-dik napján,
1809-ik elztendőben.

B é c s .

A' ditsőséges emlékezetű II. dik Leopold Császár halála emlekezetére az Udvari templomban Februarius 28. dikán estve Vigiliák, Martzius 1- ső napján dél előtt pedig Exequiák tartatván, ezeken ő Cs. K. Felségek is jelen voltak a' Cs. K. Fő Hertzegi familiával egyetemben. A' Vigiliák estvéjén mind a' két Udvari theatromok bezárva hagyattattak.

Felséges Urunk a' három Gróf Zichy testvéreknek, Ferentznek, Károlynak, és Istvánnak, azon igaz buzgó hazafiuságokat, melly szerént olyan ajánlást tettek ő Felségének, hogy egyedül önnön köl-

tségeken az Ott Hufzár Regementjéhez egy 5-dik Ofztályt állitanak, igen kegyelmesen fogadni, 's ezen hazafszertetnek és hazafiui jó indulatnak bizonyításával való különös és kegyelmes megeleégedést, Generalissimus Károly ö Császári Fő Hertzegsége által a' tisztelt Grófoknak tudtokra adadni, 's azt közönségesen is kihirdettetni, méltoztatott.

Valóságos Titkos, 's egyfzersmind Status- és Conferenciális Tanátsos, Fafzbender Mátyás Ur ö Exc.ja, Febr. 28-dikán életének 43 dik esztendejében, igen heves tüdő gyuladás miatt való fzenvedésének 7-dik napján, meghalálozott. Temetése tegnap tartatott méltóságához illő fényes pompával, és ma Hernalsba örök nyugadalmának helyére kivitetett.

Rénusi Szövetségi Státusok.

Stuttgard Febr. 18-dikán. A' Generális Gróf Oudinot vezérlése alatt lévő Frantzia armadiának, a' melly Hannauból, Frankofurtumból 's ezeknek vidékeikről útnak indúlt vala, ma, ide Canstadtba, 's ezen vidékekre megérkezett. Tiro-lison által, mint halljuk Olasz az országi szélek felé fog útozni. —

Ugyantsak innen Stuttgardból irják 19-dikben, hogy maga Ondinot is az első tsapattal van. Ezen első tsapat 19-dikben nyugvónaptartás nélkül Eszlingen felé tovább indulván, helyébe azonnal megérkezett a' második tsapat.

Mannheim, Febr. 15-dikén. Az Auerstaedti Hertzeg (Marschal Davonst) armadiája, a' melly

igen jó karban érzi lenni magát, mostanában hasonlóképpen felkerekedett szállásairol. Ez eddig az Bayreuthi, Fuldai, Erfurti, etc, vidékeken volt széllyel osztatva. Valami 45 vagy 50 ezer gyalogokra, 15 ezer lovasokra számlálják az egész sereget; 100 ágyut és 1100 munitziós szekeret vízen magával.

Az a' Frantzia sereg, a' melly Generális Oudinot által vezéreltetik, a' melly eddig a' Hannai 's Frankfurti vidékeken nyugodott, 's a' melynek tsapatjai már Caustadt, 's onnan mint mondják Tirolis felé útnak indultak, 30,000 emberre szaporittatik.

A' Primási és az azzal egyéb szomszédos tartományokban, mellyek a' Rénusi Szövetséghez tartoznak, nem tsak hogy a' Regementek mind öfzfze hívták szabadsággal hazáikban lévő embereiket, hanem a' Nafsai Régens Hertzeg, mint mondják, olyan rendelést is küldözött ezen Szövetségnek minden másod rangú tagjaihoz, melly által meghívattatnak, hogy Contingentziáikat minnyájan pótolják telyes számba, hogy, ha kívántatni fog, az indulásra minden órában készek lehessenek.

Monachiumból Februarius 4-dikén e'képpen irtak: — “

„Egy Kurirnak Párisbol való idelett érkezése után ma azonnal minden felé siető parantsolatok küldettettek el ezen Országnek minden Komendansaihoz, hogy a' szabadsággal hazáikban lévő katonákat sietve gyűjtsék öfzfze, és tartalék Kompaniákat formáljanak. Hasonló parantsalat hirdettetett ki a' szabadságos katonákra nézve, Frantzia Kuriroknak érkezések után, a' Badeni, Würtembergi, Primási,

egy szóval minden egyéb szomszédos tartományokban, mellyek a' Rénusi Szövetséghez tartoznak. A' Damstadti tartományokban már az artileriához és egyéb tábori fzekerekhez tartozó emberek is mind öfzsze hivattatnak. Minden Contingentziáknak úgy el kell készülni, hogy az első intésre útnak indulhassanak.

Warschaueri Hertzegecség.

Pruszfziai volt Minister Stein, ezen Rénusi Szövetséghez tartozó Hertzegecségben is birtokos lévén, Felséges parantsolat szerént olyan hirdetés tetett eránta közönségesé, hogy minden itt található vagyonai, fekvő jofzágok, akár tökepenzek legyenek, confiskáltafsanak, minthogy ő Frantzia ország' és a' Rénusi Szövetség' ellenségeeknek lenni határoztatott.

Mártzius 4-dikére öfzsze hivattattak a' Marschaueri Hertzegecségbéli Karok és Rendek országgyűlésnek tartása végett, a' melly napra minnyájoknak meg kellett érkezni Warschauba, hanem a' Gyűlés' kezdetének napja még nem volt kihirdettelve.

Török Birodalom.

Ha szintén megakadályoztatták is az ellenkező fzelek néhány napok alatt Adair Anglus Követ urat abban, hogy a' maga Konstantzinápolyhoz való pompás bévezését meg tehesse: a' Fényes Porta azonban közben tsakugyan addig is meg bizonyította eránta való tífztelelet, az által, hogy a' bekefségnek alá-

írása után 5 napok múlva egy Császári Gályát küldött eleibe a' Dardanellákhoz, a' hol a' nevezett Követ a' Tengeriló nevű Fregáton még ekkor tartózkodott. Ezen békeféség kötésről mint nevezetes környülállást úgy jegyzik-meg, hogy ez Januárius 5-dikén, t. i. azon a' napon ment tökéletességre, a' mellyen az 1799-dik esztendőben a' tudva lévő ügy nevezett Offensiv és Defensiv (Oltalmazó és Megtámadó) Szövetség kötöttetett volt a' Porta és Nagy Britannia között. —

Mihelyest a' békeféséges kötést Adair Ur aláírta, azonnal forma szerént visszsa vétetett a' Divánnak az a' rendelése, a' melly szerént az Anglus kereskedő portékákat Konstantzinápolyhoz ki szállítani mind ez ideig nem lehetett.

Az, hogy a' Fényes Porta erre a' Nagy Britanniaival való megbékélésre, mint némelly külső országai Ujságlevelekben hirdettetett, a' Jantsároknak nyughatatlanságaik és lármáik által indittatott volna, éppen olyan fundamentom nélkül való dolog, valamint az, a' mit ugyantsak ezek a' külső országai levelek kihirdettek, hogy t. i. az Orosz Országioszék, mihelyest a' Diván és a' Nagy Britanniai Udvar között való békeféségkötésnek híret meghallotta, a' Török tartományokkal való kereskedésnek minden útját azonnal szorosán meggátolta volna.

Az Anglus hadi hajóknak mozdulásaiikat addig szemmel tartott Török hajós sereg, a' melly 3 Linea hajókból, 2 Fregátokból és 7 Briggekből állott, azonnal és még az nap oda hagyván a' tengert, bevezett Konstantzinápolyhoz a' kikötőhelybe.

Azok a' meghatalmazott Követek, a' kik a' Por-

ta és Orosz Birodalom között való békeségnek eszközésére mind két részről Jafsiba küldettettek, ezek: — A' Porta részéről: Ghalib Effendi, Rizayi Effendi, és Yrzed Bey Beyledschij; az Orosz Birodalom részéről pedig: a' Moldaviában és Oláh országban fekvő Orosz armadia fő vezére Feldmarschal Hertzeg Prosorovsky (a' ki azonközben terhesen megbetegedett) az ezen két tartományoknak kormányoztatásokra kineveztetve lévő Diván' Elölülője Szenator Kutschnikow, 's Hartingk és Milloradovich Generál-Lieutenántok.

Orosz Birodalom.

Petersburg, Jan. 25. diken. Az Udvari Ujságban ilyen tikkely olvastatik: — “

„A' Mindenhatónak áldásáért esedezván, és a' mi igen fzeretett Anyánknak Mária Teodorovnának egygyezésével, egygyetértettünk Katalin Paulowna Nagy Hertzegaszfzonzynak a' mi fzeretett testvérünknek a' Holstein-Oldenburgi György Hertzeggel való özfzeházasodásokban, a' melly a' Görög Egyházi rendtartások fzerént már celebráltatott is. Meggyözödöttek vagyunk a'felől, hogy minden hüséges alattvalóink részt venni kívánnak ezen történetből, és könyörgéseiket a' Mindenhatóhoz botsátván, az uij házásokra kegyelmet kérnek. Jan. 1-ső napján, 1809-ben, Országglásunknak 8. dik esztendejében.“

A' Petersburgban folyt vig fársangi mulattságokrol és udvari fényes bálozásokról e'képpen irtak Jan. 24 diken: —

Jan. 19-diken mint az Anna Nagy Hertzegasz-

szony' születése napján estve igen fényes és nagy udvari bál volt a' Tauriai palotában. Ezen palota, melyet Hertzeg Potemkin oly nagy, építtetett, hogy egy kis világ belé férne. A' nagy szalában 3000 emberek voltak, 's még is elég ürejs hely volt mind a' tántzolásra mind a' sétálásra. A' muzsikáló kar 250 tagokból állott. Megiegyzésre méltó a' palota belső részében egy szép Anglus kert, a' melly fütődik, és a' leg ritkább plántákkal van megrakattatva. A' bálozás tűzjátékon kezdötött. el. A' szoba ablakai, melyből a' Császári és Királyi Uraságok néztek a' tűzjátékokot, nagy tükörüveg táblákból voltak olly módon kézzittetve, hogy változtatva ket-töt-kettöt lehessen egymásra tenni, azért, hogy a' fagyás miatt bé ne borittathassanak és meg ne homályosodjanak.

A' tűzjáték főbb ábrázolatja volt egy véghetetlen nagyságú Gyözedelmi-kapú, jobb és bal felől lévő oszlopokkal. A' felső részén egy 4 lóvak által vonatott gyözedelmi szekér szémleltetett. Négy változásai voltak a' tűzjátéknak, mellyek között a' második Pálmafáknak sorát ábrázolt, a' mellyek leirhatatlan szépségű zöld lángal égtek jó sokáig. A' tűzjátékokot 34 ezer egyszerre felbotsáttatott rákréták árja rekesztette-bé, a' mellyek a' mingyár említett oszlopok megül emelkedtek-fel, és tűz golyobisokkal elegyült szép aranyeső forbában szállottanak alá, sok ágyuknak a' földet reszkettető dörgések közben.

A' tűzjátékokot követte a' vatsora. A' Császári és Királyi fő Uraságok külön asztálnál ettek a' theatromon, a' melly ezen alkalmatofságra templom for-

mára volt változtatva. Ugyan itt más asztaloknál 800 személyek, a' kik pedig ezek mellé le nem fértek, más felső szobákban, ettek. Étél ital bőséggel volt.

A' véghetetlen nagyságú Tauriai palotának különbözőkülömb szobáiban és izáláiban 22,000 vastag viafz gyertyák és 7000 úgy nevezett Argandi lámpások világoltak, mintha dél lett volna, hanem füstöt is okoztak olyant, a' melly felhőhöz hasonlított. Külömbkülömb féle tulajdonságú és formájú maszkarákat lehetett látni, a' kik tündér országban képzeltek magokat lenni a' nézőkkel.

„Januarius 18-dika az úgy nevezett Jordán innepe, a' melly itt igen fontos tárgya a' buzgolkodásnak, felettebb nagy bajjal celebráltathatott a' rettenetes hideg miatt, a' melly a' thermometrumon a' 30-dik gráditson állott. — Az innep így szokott celebráltatni: A' Newa vizén lévő jegen egy lyukat vágnak. Az Arclimandrita ezen lyukan belé mártja a' keresztet a' vízbe, melly által ezt megszenteli. Ezen vízzel a' Regementeknek záfzloikat is meghintezi az Érsek. Az Udvar fényes pompával szokta a' vízhez való menetelt tartani a' paradirozó katonasággal. — A' rendkívül való hideg miatt most tsak a' Császár és Konstantinus Nagy Hertzeg jelenhettek meg a' ceremonián, hanem jelen voltak 166 különbözőkülömb rangú papi személyek, gazdag hofzfzú ruhákban 's drága kövekkel tündöklő püspöki süvegekkel. A' Császár, mint feje a' Birodalmabéli Görög Ekklesiának, ennek rendtartásai szerént ahétatofsággal imátkozott és gyakran keresztet vetett. Az Udvari ceremoniának végződése után a' nép is nagy sokaság-

gal oda seregelt, a' fzentelt vízzel való meg hintetetés végett, és hogy haza is vigyen belölle az othon maradott háznép' számára. A' parádét tevő katonák között sokaknak wegfagyott orrok fülek. “

A' Prufzszus Királyi Felségek, az itt találtató ritkaságok között, száman annak a' kunyhónak megnezésére is kimentek, a' melyből a' Nagy Péter, a' most magas palotákkal fényeskedő 's 200,000 emberekkel népes Petersburgnak, melynek helyén még az 1703-dik esztendőben tsak néhány halász kunyhók voltak, épittetését kormányozta. Ezt a' kunyhót, a' melly fábol készült, hogy az időnek viszonytárságai semmivé ne tegyék, kőépület alá vették. —

A' Prufzszus Királyt ezen ritkaságoknak megnezegetésekben többire mindenütt kíséri Sándor Császár, és mindeneket maga környülállásosan megmagyaráz. — Azoknak a' belső kanálisoknak segedelmeikkel, mellyeknek készittetésekre tsakugyau a' Nagy Péter vetette volt meg az első fundamentomot, a' mult 1809 dik esztendőben 6740 bárkák és 7583 fzałok (tutajok) érkeztek meg a' Császári Monarchia belső részeiről, gabonával, fagygyúval, viafzszal, mézzel, etc, Petersburghoz. A' Persia és Orosz Birodalom között való kereskedés is, a' melly a' Nagy Péternek oly igen szívén fekütt, ismét lábra kezdett állani. A' mult nyáron Asiából az Orosz Birodalomba által szállittatott kereskedő portékákat 2 millió Rubelekre betsülik.

Az Ozvegy Császárné Jan. 19-dikén annak a' Kisafszonyok Fundatziójának megfzemlélésire vitte a' Prufsziai Királyt és Királynét, mellyet maga al-

lított-fel, a' melynek különös gondját is viseli maga személyesen, és a' mellyben 360 jó születésű leányok neveltetnek. Hogy igen jól neveltetnek, különbözőkülömbféle alkalmasság és tudománybéli próbatételek által mutatták-meg a' Feiséges látogatóknak tsudálkozásokra. Találtatik ezen házban egy olyan Hertzeg Kiszáfszony is, kinek a' Kaspium és Fekete tengerek között Georgiában van a' hazája, és Cheskulischetscheu a' neve.

Mind ezek a' tudósítások a' Berlini Ujságokban jöttek-ki, a' mellyek azt is nagy reménységgel erősítik, hogy a' Pruszszus Király Petersburgból Febr. 7-dikéig Königbergbe, és onnét 10 vagy leg feljebb 14 napok alatt Berlinbe vissza fog érkezni.

A' Februarius 14-dikén költ Berlini Ujságokban ezek jöttek-ki ugyantsak Petersburgból: — “

„Minekutánna Petersburgban a' Császárné születése napjának megtiszteltetése végett ismét oly nagy bál adatott volna, hogy 13,000 hívogató czédulák osztattak-ki, onnan a' Pruszsziai Királyi Princzek Wilhelmus és Augustus a' Király és Királyné elindulások előtt három napokkal, útnak indultak 's ezen hónap' 6-dikán Königsbergbe vissza érkeztek. A' Király és Királyné Februar. 9-dikén várattattak ugyan oda.

A' Királyi Udvarnak onnan való elindulása előtt sok nagy ajándékokat osztott-ki Sándor Császár. Wilhelmus és Augustus Királyi Hertzegeket az Orosz Birodalombéli első Rendnek a' St. András Rendjének nagy brillánsokkal rakott tsillagjával; a' Király első leányát Charlotta K. Hertzegasszonyt a' Katalin első rangú Rendjével, a' Királyné Udvari fő mester-

néjét Vosz Grofnét ugyan ezen Rend második rangú tzi-merével és egyéb brilláns nagy betsü ékes-ségekkel, Generális Tauenzient a' Newsky Sándor Rendje első rangú vagy nagy tzi-merével, Generális Scharnhorstot arany piksisel és a' maga brillantok közzé foglaltatott Császári képével, a' melly 8000 Rubelekre betsültetik, a' Királyi Adjutánsokat az Anna Rend czimereivel, a' Király kísérői között sokakat brilláns gyűrűvel, 's medvekőjök - bőr bun-dákkal, ajándékozta-meg.

A' Császár és Császárné Strelnáig kísérték a' Királyi útasokat, sőt a' Császár még itt is egy könnyü kotsiba, Konstantinus Nagy Hertzeg pedig lóhátra ültek, 's még néhány Werstéig kísérték ő Királyi felségeket.

H o l l á n d i a.

A m s t e r d á m, Febr. 6.dikán. Századoktól fogva nem okoztak itt a' viznek kironntásaik olyan sok kárt mint ezen télen. Sok ezer marha és sok száz ember oda veszett. Emerichtől fogva Dordrechtig és Rotterdamig 50 négyszegü mértföldnyi vidék van a' víz alá borittatva. Gorcum városa körül sok házak, a' mellyeket a' vár' sántzai nem oltalmaztak, némelyek rész fzerént némelyek pedig egész-fzen oda lettek; el rontotta és elsöprötte őket a' jég. Maga Gorcum városa is nagy félelemben volt, és tsak az erőfs sántzoknak köszönheti megmaradását, mellyek kell meg van erőfsittetve. Külömben a' lakosok is a' habok prédáivá lettek volna házaikkal és minden vagyonaiikkal egyetemben. A' Mosa, Waal, Lech és minden egyéb fonyóknak környékeik kitéte-

tődtek a' víz pufztításainak. Tsak az 1780.dik éftendőben voltak ilyen nagy áradások. Rotterdámban 7 személyekből álló Commifio neveztetett-ki, a' melly alamisna gyűjtésben foglalatoskodik a' Geldriai és Mosa mejjéki lakosoknak számokra, a' kiket az árvizek koldus botra juttattak. A' Király is elúta-zott a' víz miatt veszedelemre jutott vidékekre. Sokaknak, a' kik a' veszedelmekkel küszködő fzerentsétleneknek megszabadításokban magokat életeknek veszedelmeztetésével is meg különböztették, arany orákat, kardot, piksist, és Rendczimereket adott megjutalmaztatásokra. Másokat, a' kiket felebarát-jaik eránt tartozó kötelefségeknél telyesítésében lágymelegeknek lenni szemlélt, méltó pirongsággal illetett.

A' Király egy Commiffiót nevezett-ki ahoz ér-tő emberekből, a' kikre a' bizattatott, hogy jöven-dőben ezen vizes orfzágnak tsatornáira és töltéseire vagy sántzaira vigyázzanak, 's azokat jó gondviseles alatt tartfák és tartafák. Ez a' Commiffio Febr. 6.dikán instelláltatván, ennek alkalmatofságával egy befzedet mondott, el a' Minister, melyben ilyen ki-fejezések fordulnak elő a' mostani nagy áradásokra nézve: — “

„Urain! a' múlt hónap igen szomorú módon meggyözött bennünket a' felől, melly szükséges le-gyen az, hogy hazánk földjének jobbitásán, termé-izeti fekvésének bátorságba való helyheztetésén, mesterséges eszközők által segiteni iparkodjunk. A' múlt Januarius' 15-dikén azzal fenyegetett bennün-ket a' rettenetes szélvész, hogy a' tengert tartóz-tató sántzainkat, töltéseinket mind semmivé teszi.

Ezen félelmünket jövőre nézve megkettőztették azólta azok a' példa nélkül való pufztítások, melyeket a' Rénus vizének árradásai néhány hetektől fogva okoztak. Tsak kevés napok alatt 200,000 hóld termékeny földet tengerré változva lenni, sok lakosokat életektől megfosztattatni, egész házakat lakosaikkal egyetemben a' víz által elseprettetni, nagy számú marhatsordákat a' vízbe fúl'adni, 's a' kereztül szaggattatott töltéseket házak darabjai, házi buturok, és holt marhatestek által fedeztetve lenni szemlélvén, ki ne irtózna? Melly sok familiák siratják szerelmeseiknek, gyermekeiknek, 's minden vagyonaiknak elvesztését. A' jó gondolkodású emberek ugyan siratják is szerentsétlen hazafi társaiknak szomorú állapotjokat: de nem érik meg a' siráfsal, hanem tselekedet által is könnyebbíteni iparkodnak azoknak szerentsétlenségeken. Más nem ilyen nemes gondolkodású lakosaink hazánk' leg termékenyebb részének ilyen módon történt elpufztittatását lágy melegséggel szemlélik; igen jó Királyunknak példadása által sem indittatnak fel, a' ki, mint önnön szemimmel láttam a' Belső Ministerrel és Lovászmester Bylandal, a' szerentsétleneknek megtartathatások végett életét is kitette a' veszedelmeknek, a' mellyek között, már a' hanykodó haboktól is körülvétettve lévén, alig menekedhetett ki egy kisdéd tsónakon. Ilyen szempillantatokban lehet megismérni az embert. Én hálákat adtam a' Mindenhatónak azért, hogy két millió embereket olyan Fejedelemnek gondviselése alá rendelt, a' ki ezen szemlátomást való veszedelmek között, maga is segítő, mentő, és vigasztaló volt. Kegyeimetek is arra a' nemes czéira

vannak kivattatva, Uraim! hogy egy emberfzerető Monarchát szép iparkodásaiban elő segélljenek, etc.“

Ez a' Hollandusok mostani veszedelme tsak nem lerajzolhatatlan. Gorcumhoz, a' hova az inséggel küszködő lakosoknak segedelmekre már senki nem akart vagy nem mérészlett menni, másoknak buzdittatások végett, egy tsajkán a' Király maga ment által Dalemből. Rettenetes történeteket irnak. Nymwegen mellett egész házakat láttak a' jég' hátán, uszva le felé vitettetni. Nevezetesen Jan. 28-dikán is két házak úsztak ott.el ilyen módon a' jég hátán, vagy a' jég között. Persingenben tsak a' templom és vendégfogadó háznak tetejek látszottak.ki; a' több házak már leroskadtak vagy elsepertettek volt a' víz és jég által. Több helységek neveztetnek.meg, a' melyeknek megtartatásokhoz leg kissebb reménség nem volt. Mind ezekről a' veszedelmes történetekről azonközben, még ezután érkeznek.el a' bővebb és hitesebb leirások.

A' Hollandiával szomszédos vidékeket is hasonló inségre juttatták a' nagy árvizek. Bremából így irnak. A' mi Magistrátusunk ilyen megillető hivatással járult városunknak lakosaihoz: — „Bremának környékei még nagy részint a' viztől elborittatva szenvednek. Némely emberek életektől, némelyek vagyonaiktól, marháiktól, fosztattak.meg; másoknak házaik, omlottak őszsze, vagy fenyegetődzenek a' leroskadással, etc.

P r u f z f z i a.

A' Wistula mellől Febr. 10-dikén: — „Király és Királyné ő Felsegek tegnapelőtt, e' hónap'

8-dikán Petersburgból Memelbe kivánt jó egészségben visszaférkezének, a' hol magokat 9-dikben, a' jó lakosoknak kivanságok szérént, kinyúgodni, ma pedig onnan Königsbergbe érkezni szándékoztak. Mostani visszafelé való útjok alatt nem volt az idő olyan hideg, mint oda való útozásoknak alkalmatósággal. Egész útjokban nem érte a' Felséges útasokat semmi féle szereintsétlenség. A' két Királyi Princzek között, a' kik t. i. ő Felségekkel egygyütt Petersburgba jártak, az egygyik ugymint Wilhelmus a' Király' öttse, a' másik pedig, ugymint Augustus, a' Princz Ferdinánd fia. Ezek Febr. 14-dikén Königsbergből Berlinfelé tovább indulni szándékoztak.

A' Kurmarki Uradalmi erőt olyan gondolattal van a' Király (a' Berlíni levelek szérént) hogy azokat a' tartomány Rendjeinek eladja, a' következő fontos feltételek alatt, ugymint: hogy az erdőt magának tovább is megtartsa; hasonlóképpen megtartsa a' malmokat és kész pénzbeli jövedelmeket is, milyen a' van és egyéb e'félék; hogy a' Rendek a' Királynak ezen jofzágokért 12 milliókat fizessenek, hanem a' jofzágok egy Királyi Commissiónak vigyázása mellett administráltassanak, és hogy végezetre a' Király azokat, mikor tettszik mindenkor visszavásárolhassa.

Elegyes Jegyzések.

Bayonnébe Febr. 6-dikán 4 szekerek érkeztek-meg úgy nevezett Státusfogyokkal, és a'

fellegrvárba zárattattak; 7-dikben 600 Anglus hadi foglyokat vártak ugyan oda.

Napoleon mostanság néhány Decretomokat adott ki, mellyek között vannak a' következők is: — Vliessingen, Wesel, Kassel, Kehl városaikban és a' hozzájuk tartozó vidékeken minden hivatalos dolgoknak Frantzia nyelven kell ennekutánna folyni. (Ez az a' Kassel, a' melly Moguntziánál van a' Ré-nus jobb partján). — Az Afrikán-túl lévő két Fran-tzia szegetekről, Renuionról és Isle de-Francérol a' végeztetett, hogy az első ennekutánna Reu-nion, vagy Bourbon helyett Bonapartének, az Isle-de-Francén lévő két kikötőhelyek között pe-dig az egygyik Napoleon kikötő helyének, a' másik Császári kikötőhelynek, neveztesenek.

Berlinből Febr. 7-dikén így irtak: — A' Király Udvar számára 1 millió thallérok vétetnek fel költsön 6 p. C. interesre, 's bizonyos mennyiségű jutalomra. A' tökepenz 5 esztendő alatt fizette-tik visszsa. — A' Királyi lovak, hintók, ezüst, Königsbergből Berlinbe visszsa érkeztek.

Spandau és Neise váraik, mellyeket a' Fran-tziák már oda hagytak, erősítettnek; ágyuval, mu-nitzióval és eleséggel töltetnek. A' tartományokban az Előljárok parantsolatot kaptak; hogy a' lovakat és kotsisokat mindenütt irják-fel, egy szóval, hogy mindent, a' mi a' katonaság útazásához tartozik, úgy intézzeuek-el, mint mind ezek a' Prufsziai Státu-sokban az utóbbi hadakozasnak elkezdődése előtt voltak.

I. TOLDALEK.

Költ Martzius 4-dik napján 1809. éfzt.

— — — — — non omnia possumus omnes
Virgil.

Aliemâ opê uti nolle, quum praesto sit, rationi ad-
versatur. Moshemius in Praepar. ad
Hist. Eccl. p. 7.

A Magyar Literatura Esmerete' ki Adó-
ját nem esmérem, Boldogréti Víg László Ur
is ki legyen? nem tudom különben; hanem a' Hazai
Tudósításból látom; hogy 25 éfztendős Ifjú, ki a'
Pesti híres Mindenségben 7. éfztendőket töl-
tött — és így feles Tudománnyal rakodhatott meg.

Az első, egy ilyen tzímű Munkájával: **A'**
Magyar Literatura Esmerete ki áll az ol-
vasó Magyar Közönség eleibe. Ennek Kereszt At-
tya Takáts Úr, agyon ditséri, mint a' maga ne-
mében leg első Muukat, 's méltónak itéli; hogy
Magyar Minérvájának IV-dik Kötetjévé te-
gye. A' Magyar Kurir, és annak Olvasói kapva
kapják, én is a' többek között már sokszor igyekez-
tem meg venni; de nem tudom mi okonn? még ed-
dig a' Könyvkötők nem szolgálhattak vele.

Míg így keresgelném, rettentő Crisise jö a'
Munkára Boldogréti Víg László Úrnak, mel-
lyet meg olvasván, azonnal megjövendöltem; hogy
az szó nélkül nem marad, hanem mond rá valamit
vagy a' Szerző vagy a' Kereszt Attya — de a' Ket-
tőt a' Koppáni Tudósító — a' hová pedig,

azt gondolná az ember; hogy a' Tudomány világa ki se hathat — tsudálni lehet — meg előzte, annyiban; hogy belé szóllott, de Jegyzéseit nem közlötte.

Boldogréti Vig László Úrnak Grammaticai Tudományát, a' Magyar Régiségekben való nagy jártasságát, olvasottságát, a' külföldi Tudósok' Munkáival való Esmerettségét — szovél — nagy Talentumit, ki az a' ki meg ne esmerne? — ha Crisisét figyelmetesen meg olvassa. De ha egyszerűsmind a' Tudós Ifjúnak nagy tüzet. ugyan azon Crisisben szemléli, lehetetlen, hogy arra ne fakadjon, a' mire fakadt ama Nagy Magyar Literator Te-kéntetes Kazinczy Ferentz Ur, Magyar Régiségeinek már ki jött első Kötetjében; hogy a' boldog emlékezetű minden tekintetben nagy Magyar Tudós T. T. Révai Miklós Úr mellett, T. T. Versegi Ferentz Úr ellen írt két Munkák, úgy-mint Kardos Adorjáné, 's Miklósti Jánosé, vajha örökre oda maradtak volna!

Bizony a' Koppáni Tudósító jól teszi azt fel, hogy a' hibákat szelídséggel 's kedvezéssel kellene igazítani, fel fedezni, 's elő adni — plus vident oculi, quam oculus — Tagadhatatlan; hogy a' Literatura Esmerete mutató Táblája sok szép dolgokat foglal magába. — Hogy azokat Pápai Úr innen onnan szedte öfzve — vagy is inkább szórta öfzve. — Erre ennyit mondhat akárki is: Ki Szop az újjából valamit? Nem minden Munkák az előbbenieknek olvasásából — most több, majd kevesebb hozzá tevéssel jönnek e' Világ eleibe? Ha Pápai Úré nem tökéletes — minthogy

nem is lehet, tsak a' Crisisben előforduló sok hézagok megtekintésénél fogva is — és ha nem jól, 's nem elegendé megelégitőleg szedte öszve azokat. — Vig László Úrnak előtte a' Mező — ott a' Nagy Pesti Bibliotéka, írjon jobbat 's tökéletesebbet, meg fogja tapasztalni; hogy a' Haza köszönettel veszi, 's legközelebb én úgy kötettem; hogy Pápai Úré teszi az I-ső Darabot, Vig László Úré a' II-dikat. — Régi esmeretes Közmondás: Könnyű valamit criticálni, de tenni nehéz.

Sajnálom, hogy m. e. a' Munkát megfizerzettem 's megolvastam volna, ekképpen kellett írnom; de látatlanban is bátorkodtam a' Koppáni Tudósítónak melléje állani, 's azt sürgetni vele: hogy a' jó igyekezetű Magyar írókat nem kellene a' Munkáról leijeszteni, a' jó Szándékokat nem kellene megfojtani; hanem előmenetelesíteni 's apolgatni. A' betsületes Crisis igen is megkívántató; de az ollyatén kardos, paisos, sisakos Crisisektől — a' minő Vig László Úré is — mentsen meg mindeneket a' Magyarok' Istene!

Azt a' tökéletes Literaturai Esmereget, mellyet óhajt a' Tanuló Ifjúság számára a' Criticus Úr, én minél hamarébb a' Criticus Úr' pennája alól várom ki — mert az a' sok fogyatkozás, mellyet Pápai Uréban talál, nem hiízem; hogy sok más által ki pótolthatnék.

Ezeket kívántam röviden megjegyezni. És ezenel el rejtezem. — A' Tsatára, akár mint hívattassam, ki nem állok. A' mit írtam igazság. — A' kinek szemei vagynak látni fogja. Bérekesztem Vol-

tér Úrnak ezen szavaival: Hála legyen az Istennek; hogy Grammaticusokat is teremtett! —

Jámborfalvi Szelid Móses.

Tudománybéli Jelentés.

Pesten, Nemzeti Könyvtáros Kiss Istvánnál található legujabb Könyveknek nevei.

Nemzeteket és Országokat esmér-tető Gyűjtemény, ki adta Kis János. Első Kötet. — Nagy Britannianak egyházi és tudománybéli állapata. Pesten, Nemes Kiss István Könyvtárosnál 1808.

A' Nemzetek és Országok esméretét tárgyazó könyvek minden értelmesek által a' leghafznosabb gyönyörködtetők közzé számláltatnak, 's ugyanazért a' mai tudos Nemzeteknél mind sok Iróknak, mint sok Olvasóknak adnak foglalatofságot és mulatságot.

A' Magyar Literatura e' részben még mind eddig szükséget látott. Tsak igen kevés ide tartozó munkákat mutathat elő, 's azok is, minthogy ez előtt néhány esztendővel irattattak, a' mai tudós világban uralkodó módi szerént tsak nem feledékenységre mentek.

Ezen fogyatkozást akarja a' Soproni Magyar Társaság azzal a' gyűjteménnyel valamennyire ki pótolni, mellynek első darabját itt közre botsátja. Szándéka ezen Társaságnak oda tzelez, hogy rész

fzerént tulajdonképpen való le irások, rész fzerént és főképen utazások által lafsanként minden nevezetesebb Nemzeteket és Országokat meg esmértessen Olvasóival. Ehez képest már a' második rész is sajtó alatt vagyon, és rövid üdö múlva a' többiek is bizonyosan ki fognak adatatni. A' munka leg jobb kútfejekből válogatva és rendbe fzedve jön ki; egyik fő törvénye a' fzerzőknek a' világos rövidség, hogy így a' munka igen nagyra ki ne terjedjen, és egyfzersmint minden emlékezetes dolgokat magában foglaljon. A' Tárgyakat és Rendet kiki az ide rekelztett első Kötetnek laistromából által láthattya:

- 1) Uralkodás módja. — 2) A' Királyról. 3) A' Parlamentumról. 4) A' köz népről. 5) A' szárazon való és tengeri erőről. 6) A' közönséges adó nemeiről, és az Ország adofságairól. 7) A' fzegények táplálásáról. 8) A' nép számáról. 9) A' Kereskedes. 10) A' kéz művekről és mivházakról. 11) Az Anglus Törvényekről, itilő fzékekről, és az igazság kiszolgáltatása módjáról. 12) London. 13) Londonról való jegyzések. 14) Londoni nevezetességek. 15) A' Nemzet képe. 16) Vallás. 17) A' Püspöki Ekklésia. 18) A' Methodistákról. 19) A' Dissentéerekről. 20) A' Presbyteriánusokról. 21) A' Skotziai Ekklésiáról. 22) Az Independensekről. 23) A' Baptistákról. 24) Az Antinomistákról. 25) Az Unitariusok, Ariánusok, Skotziánusok, Arminiánusokról. 26) A' Szandemanitákról. 27) A' Kvakerekéről. 28) A' Római Katolika Vallásbeliekről. 29) Az Atheistákról. 30) Az Eszelösködes - és Babonáságról. 31) A' Zsidókról. 32) A' Hernhuttekéről. 33) A' külföldieknek egyházi állapotjokról.

- 34) A' Tudományok állapotjáról közönségesen. 35) A' Tudományok Kir. Társasága Londonban. 36) A' Regiség' vizsgáló Társaság. 37) Az Oskolákról. 38) Az Univerzitásokról. 39) A' szép Mesteregeknek Angliában való állapotjáról. 40) A' szép Mesterségek, Kézmivek és Kereskedések előmozdítására öszve ált Társaság. 41) A' képirásról. 42) A' Képmettről. 43) A' Képfaragás Mesterségéről. 44) Az Építés mesterségéről. 45) A' Kertész mesterségről. 46) A' Muzsikáról. 47) A' Játék szinről.

* * *

Kazinczy Ferencznek öszve kelésére Szendrei Gróf Török Zsófia Antoniával írott versek Kifs János által tulajdon képpel 8. kötve. 1 fl. 30 kr.

Mármontel szív képző Régei, két könyvben, kiadatott Kazinczy Ferencz által négy réze metzett képpel, 8. kötve. 1 fl. 45 kr.

Fedor és Mária, vagy a' hóltig tartó ritka hiveség, és a' nagyra vágyásból származott gyászos de méltó szerentsetlenség tüköre N. V. Ajtay Sámuel által, 8. kötve. 2 fl.

Sarolta Flóra Német hólnapos Irásból fordított Magyarra, a' Soproni Magyar Társaságnak egy tagja által, 8. kötve. 51 kr.

A' Magyar Századok IX—XIII. Irta Virág Benedek egy réz mettréssel, 8. kötve. 5 fl. 30 kr.

A' hetedik Elmélkedés Fleury Claudius Apátur Historiajából, az egyházi Törvényhatóságról, 8. kötve. 24 kr.

A' Juh-himlőről, és ennek béóltásáról, melly által ezen dögleletes nyavalyáknak pusz-
tító ereje felvétethetik; sőt a' juhhimlő az
egesz Országból is kiirtathatik, Magyar Nyelv-
re fordítatott Márton József által, egy
rézre mettzett képpel, 8. kötve. 1 fl.

A' Szerelm természet, egynéhány rész
szerént vig, rész szerént szomorú történetek-
ben, egy rézre mettzett képpel, 8. kötve. 1 fl.

Herezeg Pirippionak Tündéri története Wielánd után.
Irta Magyar Földieinek műlatására Fellegvári
Agoston, 8. kötve. 51 kr.

Téli Rége Wielándból 8. kötve 24 kr.

Atala, vagy két Indus szerelme 12. kötve 1 fl.

Theophon, vagy a' tapasztalt Tanáts adó a' ta-
páztalatlan Ifjúság hasznára Dapsy József által,
8. kötve 2 fl.

Egy külföldön utazó Magyarnek jó barátjához kül-
dött levelei 8. kötve 2 fl.

Az embernek jobbitására tzelzó némelly beszélgeté-
sek, mellýeket készített Gyújtó István 8.
kötve 1 fl. 45 kr.

Budai Esaiás Közönséges Historiája, 3-ik darab,
Magyar Ország Historiája a' Mohácsi veszedé-
lemtől fogva Buda visszavételéig 8. kötve 3 fl.

A' Helvétziai Vallástételt tartó túl a' Dunai Fő tisz-
teletü Superintendentziában élt Superintenden-
sek, vagy Reformatus Püspökök élete a' jelen
való időkig lehozva; ki adta Tóth Ferentz
8. kötve 1 fl. 24 kr.

Erköltsi Tanítások predikátziókban, készítette 's ki
adta Dioszeghi Samuel 8. kötve 1 fl.
20 kr.

M e t a s t a s i u s n a k egynéhány Játék darabjai, fordította Olafzból Döme Károly, egy rézmetzés-sel 8. kötve. 1 fl. 45 kr.

Erköltsi Katekézis, mellyet a' maga gyermekei számára készített **T. N. Zilahi Laskay Samuel**, 8. kötve 54 kr.

Báthori Gábor halotti Tanítás, mellyet Gróf **Széki Teleky József** Ur Eö Excellentiája felett elmondott 1796-ik esztendőben 4. kötve 2 fl. 30 kr.

P. Török Damascenus Vasárnapi és ünnepi Predikátziók, mellyeket élő nyelvel mondott, és a' lelki Tanítók segedelmére ki adott négy szakaszokban 8. kötve 5 fl. 30 kr.

Bóldogságos Szüz Mária tiszteletének és segítségül hívásának védeimezése. 1 fl. 12 kr.

Keresztény ember kézi könyve, mellyben egy Atya két gyermekével beszélgetvén a' Keresztény Vallásnak némelly de fő és elsőbb igazságát adja elő; Magyarra fordította **Angyán János** Wefzprémi Predikátor, 8. kövte 1 fl. 15 kr.